

ความเห็นส่วนตัว
ของ นายปัญญา อุดชาชน ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยที่ ๑๔/๒๕๖๔

เรื่องพิจารณาที่ ๒๗/๒๕๖๓

วันที่ ๘ เดือน กันยายน พุทธศักราช ๒๕๖๔

ระหว่าง ศาลอุทธรณ์ภาค ๖ ผู้ร้อง
ผู้ถูกร้อง

ประเด็นวินิจฉัย

ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๙๕ วรรคหนึ่ง เฉพาะในส่วนที่บัญญัติว่า “ในคดีอาญา ถ้ามิได้ฟ้องและได้ตัวผู้กระทำความผิดมาส่งศาลภายในกำหนดดังต่อไปนี้ นับแต่วันกระทำความผิด เป็นอันขาดอายุความ” ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ และมาตรา ๒๗ หรือไม่

ความเห็น

อายุความฟ้องในคดีอาญา หมายถึง ระยะเวลาที่กฎหมายกำหนดไว้เพื่อฟ้องผู้กระทำความผิด และนำมาลงโทษโดยมีเหตุผลเกี่ยวกับการระงับคดี กล่าวคือ หากการกระทำความผิดร้ายแรง ระยะเวลาของการระงับคดียาวนาน ขณะเดียวกันหากการกระทำความผิดเล็กน้อย ระยะเวลาการระงับคดีสั้นลง อายุความฟ้องในคดีอาญาตามระบบกฎหมายมีแนวคิดและลักษณะสำคัญแตกต่างกัน กล่าวคือ ระบบประมวลกฎหมาย (Civil Law) กำหนดอายุความในการฟ้องคดีอาญาหรืออายุความในการนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษที่มีความสัมพันธ์กันระหว่างความผิดและโทษ เว้นแต่ความผิดอาญาที่กระทบต่อมนุษยชาติถือเป็นความผิดที่ไม่มีอายุความ เช่น ความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมสงคราม เป็นต้น ส่วนระบบกฎหมายจารีตประเพณี (Common Law) โดยทั่วไปถือว่าไม่มีข้อจำกัดเกี่ยวกับอายุความ การฟ้องคดีสามารถฟ้องได้เสมอไม่ว่าจะเป็นเวลาใดภายหลังที่เกิดการกระทำความผิด แต่อย่างไรก็ดี หลักดังกล่าวนี้ส่วนใหญ่เป็นความผิดที่ร้ายแรง เช่น ความผิดฐานก่อการร้าย เป็นต้น ส่วนความผิดสถานเบาอื่น ๆ ยังมีการกำหนดอายุความในการฟ้องคดีเช่นเดียวกัน

สำหรับประเทศไทย ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน มีกฎหมายที่บัญญัติอายุความในคดีอาญาที่สำคัญ โดยมีพัฒนาการทางกฎหมาย คือ

๑. **กฎหมายพระเจ้ามังรายหรือมังรายราชศาสตร์** กล่าวคือ พระเจ้ามังรายกษัตริย์แห่งล้านนาที่สร้างเมืองเชียงใหม่ได้มีคำตัดสิน เรียกว่า วินิจฉัยมังราย กฎหมายพระเจ้ามังรายดังกล่าวมีบัญญัติเกี่ยวกับอายุความในการฟ้องคดียี่สิบปี เช่น

มาตรา ๑ คดีเรื่องฆ่าฟันกัน ปล้นชิงกัน ทูบตี ผูกมัดกัน เป็นชู้เมียกัน ชิงทรัพย์กัน ผากของกัน กู้หนี่สิน ชิงไร่นาที่ดินกัน หรือคดีอื่น ๆ นอกเหนือจากนี้ หากมิได้ว่ากล่าวกันภายใน ๒๐ ปี ให้พ้นอายุความไป แต่ถ้าหากได้ว่ากล่าวกันหลายครั้ง ก็ยังดำเนินคดีได้หรือถ้าหากคู่ความยอมรับว่ามีคดีกันจริง ก็อาจดำเนินคดีได้แม้จะเกิน ๒๐ ปีแล้ว

๒. **กฎหมายตราสามดวง** กล่าวคือ พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก รัชกาลที่ ๑ ได้ทรงโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้ชำระกฎหมายเก่าแล้วรวบรวมเป็นประมวลกฎหมายเรียกว่า กฎหมายตราสามดวงและมีบทบัญญัติเกี่ยวกับอายุความ เช่น

ส่วนที่ ๑๐ มาตราหนึ่ง ทวยราษฎร์ทั้งหลายวิวาท

ด่า }
ตี }

กันด้วยเหตุประการใด ๆ ถ้า

จะร้องฟ้องพิพากษากล่าวหากันให้มาร้องฟ้องแต่ใน ๑๕ วัน พ้นกว่านั้นอย่าให้รับฟ้องไว้บังคับบัญชาเป็นอันขาดทีเดียว

๓. **กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. ๑๒๗** กล่าวคือ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๕ ได้ทรงโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้ตราขึ้นและมีบทบัญญัติเกี่ยวกับอายุความ เช่น

มาตรา ๗๘ การฟ้องร้องคดีทางอาญานั้น ถ้ามิได้ยื่นฟ้องต่อศาลภายในเวลาที่ท่านได้ตั้งไว้เพนกำหนดใช้ ท่านว่าคดีนั้นขาดอายุความ อย่าให้ศาลรับไว้พิจารณาเลย

แลอายุความนั้นท่านตั้งเพนกำหนดไว้ตามประเภทคดีต่างกัันดังนี้ คือ

- (๑) คดีที่ความผิดต้องรวางโทษประหารชีวิตหรือจำคุกจนตลอดชีวิต ให้ฟ้องได้ในยี่สิบปี
- (๒) คดีที่ความผิดต้องรวางโทษจำคุกกว่าเจ็ดปีขึ้นไปจนถึงยี่สิบปี ให้ฟ้องได้ในสิบห้าปี
- (๓) คดีที่ความผิดต้องรวางโทษจำคุกกว่าเดือนหนึ่งขึ้นไปจนถึงเจ็ดปี ให้ฟ้องได้ในห้าปี
- (๔) คดีที่ความผิดต้องรวางโทษอย่างอื่น นอกจากที่ว่ามานี้ ให้ฟ้องได้ในปีหนึ่ง

๔. ประมวลกฎหมายอาญา

มาตรา ๙๕ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “ในคดีอาญา ถ้ามิได้ฟ้องและได้ตัวผู้กระทำความผิดมายังศาลภายในกำหนดดังต่อไปนี้ นับแต่วันกระทำความผิด เป็นอันขาดอายุความ

- (๑) ยี่สิบปี สำหรับความผิดต้องระวางโทษประหารชีวิต จำคุกตลอดชีวิต หรือจำคุกยี่สิบปี
- (๒) สิบห้าปี สำหรับความผิดต้องระวางโทษจำคุกกว่าเจ็ดปีแต่ยังไม่ถึงยี่สิบปี
- (๓) สิบปี สำหรับความผิดต้องระวางโทษจำคุกกว่าหนึ่งปีถึงเจ็ดปี
- (๔) ห้าปี สำหรับความผิดต้องระวางโทษจำคุกกว่าหนึ่งเดือนถึงหนึ่งปี
- (๕) หนึ่งปี สำหรับความผิดต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งเดือนลงมาหรือต้องระวางโทษอย่างอื่น”

พิจารณาแล้วเห็นว่า รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๖๘ มีเจตนารมณ์เพื่อคุ้มครองสิทธิ สร้างความเสมอภาคในกระบวนการยุติธรรม และการเข้าถึงความยุติธรรมโดยสะดวก รวดเร็ว ไม่เสียค่าใช้จ่ายสูงเกินสมควร สำหรับกระบวนการยุติธรรมทางอาญาเป็นกระบวนการยุติธรรมหนึ่ง มีวัตถุประสงค์เพื่อนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษ โดยมีขั้นตอนต่าง ๆ ในการตรวจสอบข้อเท็จจริงเพื่อนำไปสู่การพิจารณาของศาล รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ และมาตรา ๒๗ เป็นบทบัญญัติในหมวด ๓ สิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย โดยมาตรา ๒๖ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “การตรากฎหมายที่มีผลเป็นการจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลต้องเป็นไปตามเงื่อนไขที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ ในกรณีที่รัฐธรรมนูญมิได้บัญญัติเงื่อนไขไว้ กฎหมายดังกล่าวต้องไม่ขัดต่อหลักนิติธรรม ไม่เพิ่มภาระหรือจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลเกินสมควรแก่เหตุ และจะกระทบต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของบุคคลมิได้ รวมทั้งต้องระบุเหตุผลความจำเป็นในการจำกัดสิทธิและเสรีภาพไว้ด้วย” วรรคสอง บัญญัติว่า “กฎหมายตามวรรคหนึ่ง ต้องมีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไป ไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่งหรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจง” มาตรา ๒๗ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “บุคคลย่อมเสมอภาคกันในกฎหมาย มีสิทธิและเสรีภาพและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน” วรรคสอง บัญญัติว่า “ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน” วรรคสาม บัญญัติว่า “การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลไม่ว่าด้วยเหตุความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ ความพิการ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมืองอันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ

หรือเหตุอื่นใด จะกระทำมิได้” วรรคสี่ บัญญัติว่า “มาตรการที่รัฐกำหนดขึ้นเพื่อขจัดอุปสรรคหรือส่งเสริมให้บุคคลสามารถใช้สิทธิหรือเสรีภาพได้เช่นเดียวกับบุคคลอื่น หรือเพื่อคุ้มครองหรืออำนวยความสะดวกให้แก่เด็ก สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ หรือผู้ด้อยโอกาส ย่อมไม่ถือว่าเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมตามวรรคสาม” และวรรคห้า บัญญัติว่า “บุคคลผู้เป็นทหาร ตำรวจ ข้าราชการเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ และพนักงานหรือลูกจ้างขององค์กรของรัฐย่อมมีสิทธิและเสรีภาพเช่นเดียวกับบุคคลทั่วไป เว้นแต่ที่จำกัดไว้ในกฎหมายเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับการเมือง สมรรถภาพ วินัย หรือจริยธรรม”

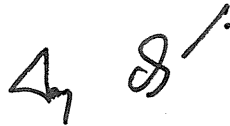
การอำนวยความสะดวกหรือการอุปถัมภ์ให้แก่ประชาชนเป็นหน้าที่และอำนาจของรัฐเพื่อก่อให้เกิดความยุติธรรมทางสังคม ความเสมอภาคภายใต้กฎหมาย ความศรัทธาและความเชื่อมั่นของประชาชน การปฏิบัติต่อสิ่งๆ ที่เหมือนกันให้เหมือนกันภายใต้หลักนิติธรรม ทั้งนี้ เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน

ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๙๕ วรรคหนึ่ง กำหนดอายุความฟ้องคดีอาญาภายในระยะเวลาที่กำหนดไว้มีพัฒนาการมาจากการกำหนดอายุความฟ้องคดีอาญาตามกฎหมายลักษณะอาญาร.ศ. ๑๒๗ มาตรา ๗๘ โดยการกำหนดอายุความจะมีความสัมพันธ์กับการกระทำความผิดและโทษ กล่าวคือ หากเป็นการกระทำความผิดร้ายแรง ระยะเวลาจะบังคับจะยาวนานมากกว่าการกระทำความผิดเล็กน้อย ทั้งนี้ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๙๕ วรรคหนึ่งดังกล่าวมีหลักเกณฑ์ที่สำคัญ คือ ประการแรก ต้องฟ้องร้องและได้ตัวผู้กระทำความผิดมายังศาล หากมิได้มีการฟ้องร้อง และได้ตัวผู้กระทำความผิดมายังศาลภายในกำหนดอายุความ คดีย่อมขาดอายุความตามแนวคำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๗๓๕/๒๕๑๔ (ประชุมใหญ่) และประการที่สอง การฟ้องคดีอาญาต้องกระทำภายในกำหนดเวลาที่ระบุไว้ โดยอายุความฟ้องคดีนับแต่วันกระทำความผิดหรือวันเกิดเหตุแห่งคดี ดังนั้น การนับอายุความให้เริ่มนับแต่วันกระทำความผิด

สำหรับผู้ฟ้องคดีแบ่งออกเป็นกรณีคดีที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์ฟ้องคดีและคดีที่ราษฎรเป็นโจทก์ฟ้องคดี กระบวนการดำเนินคดีอาญาทั้งสองกรณีแตกต่างกันเนื่องจากกรณีคดีที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์มีการดำเนินการสอบสวนโดยพนักงานสอบสวน มีการกลั่นกรองสำนวนโดยพนักงานอัยการตามพยานหลักฐานเพื่อนำจำเลยมาศาลในวันฟ้องคดี แต่กรณีราษฎรเป็นโจทก์ไม่มีกระบวนการสอบสวนและกลั่นกรองสำนวนดังกล่าว ศาลจึงจำเป็นต้องไต่สวนมูลฟ้องก่อนว่าคดีมีมูลพอที่จะประทับฟ้องหรือไม่ แต่อย่างไรก็ดี แม้กระบวนการดำเนินคดีอาญาแตกต่างกัน แต่อายุความในคดีอาญาจะเริ่มนับแต่วันกระทำความผิดถึงวันที่ได้ฟ้องและได้นำตัวผู้กระทำความผิดมาศาล จึงไม่มี

ผลทำให้อายุความแตกต่างกันและมีความสมดุระหว่างประโยชน์สาธารณะกับสิทธิของบุคคล ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๙๕ วรรคหนึ่ง เฉพาะในส่วนที่บัญญัติว่า “ในคดีอาญา ถ้ามิได้ฟ้อง และได้ตัวผู้กระทำความผิดมาyingศาลภายในกำหนดดังต่อไปนี้ นับแต่วันกระทำความผิด เป็นอันขาดอายุความ” ไม่มีผลทำให้อายุความในคดีที่ราษฎรเป็นโจทก์สั้นลงกว่าที่กำหนดในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๙๕ วรรคหนึ่ง และในคดีที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์ตามที่โจทก์ในคดีนี้ได้แย้งแต่อย่างใด ดังนั้น บทบัญญัติดังกล่าวไม่ขัดต่อหลักนิติธรรม ไม่เพิ่มภาระหรือจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลเกินสมควรแก่เหตุ และไม่กระทบต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ทั้งเป็นกฎหมายที่ใช้บังคับเป็นการทั่วไป ไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่งหรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจง ไม่เป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคล ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ และมาตรา ๒๗

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น จึงวินิจฉัยว่า ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๙๕ วรรคหนึ่ง เฉพาะในส่วนที่บัญญัติว่า “ในคดีอาญา ถ้ามิได้ฟ้อง และได้ตัวผู้กระทำความผิดมาyingศาลภายในกำหนดดังต่อไปนี้ นับแต่วันกระทำความผิด เป็นอันขาดอายุความ” ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ และมาตรา ๒๗

(นายปัญญา อุดชาชน)

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ